

ЩОДО НАПРЯМІВ СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

***І.О.Банєва**, кандидат економічних наук
Миколаївський державний аграрний університет*

Щодо напрямів страхового захисту аграрних підприємств. Визначено недоліки діючої системи страхування урожаю сільськогосподарських культур, дано пропозиції щодо коректування механізму страхування, що забезпечить страховий захист сільгосптоваровиробників.

В Україні виникла необхідність наукового обґрунтування ролі страхового захисту агрогосподарств, визначення раціональних та прийнятних для агротоваровиробників умов страхування сільськогосподарських культур. Окремі теоретичні та практичні питання стосовно даного питання розглядали М.Я.Дем'яненко, С.А.Навроцький, Д.В.Полозенко. Але багато питань, пов'язаних з налагодженням ефективної системи страхового захисту агротоваровиробників, залишається невирішеними. Розгляд цих питань і є метою даної статті.

Сільськогосподарське виробництво – одне з найбільш ризикованих напрямів господарської діяльності. Мінливість обсягів збору врожаїв, непередбачуваність природно-кліматичних умов, коливання цін на сільгосппродукцію є основними факторами, котрі впливають на зміни в доходах сільгосптоваровиробників. Страхування та управління ризиками є одним із засобів, що дозволяє мінімізувати негативні наслідки від непередбачуваних подій у сільськогосподарському виробництві.

Для забезпечення ефективної віддачі сільськогосподарських ризиків насамперед необхідно створити відповідну законодавчу базу. Сьогодні відсутні нормативно-правові акти, які встановлюють єдину методику підрахунку завданих збитків. В нормативно-правовій базі держави немає документа, який би встановив єдині підходи та методику визначення розміру майбутнього врожаю сільгоспкультур для обчислення страхових сум та розміру збитків.

Деякі позитивні кроки у вирішенні цих питань зроблено страховим акціонерним товариством закритого типу “Саламандра-Дніпро”, яке активно застосовує у своїй роботі систему моніторингу, що дає змогу мінімізувати ризики. До роботи залучають фахівців агроринку, які радять клієнтам компанії найоптимальніші методи вирощування певних культур у регіоні, а також визначають ступінь ризиків. У разі, якщо господар не дотримується цих рекомендацій, страхова компанія не компенсуватиме ті збитки, яких він зазнає. Це товариство надає пільги сільгосподаровиробникам, які підписали з нею угоду, однією з яких є надання їм у кредит засобів захисту рослин.

НАСК “Оранта” пропонує два варіанти страхування: перший стосується страхування врожаю сільськогосподарських культур, тварин, техніки тощо; другий, на відміну від першого варіанта, де об’єктом страхування є вартість втраченого врожаю (визначається шляхом порівняння врожайності культури за поточний рік із середньою за попередні 5 років), розрахований на відшкодування витрат на посів та вирощування сільгоспкультур у разі їх загибелі або пошкодження.

В роки, коли від стихійного лиха постраждали кілька регіонів, для відшкодування понесених підприємствами збитків необхідні досить великі суми грошей, що може призвести до розорення страхових компаній, які взялися страхувати сільськогосподарські ризики. Для забезпечення належної підтримки агротоваровиробників необхідно налагодити дійову співпрацю між банками і страховими компаніями. Є потреба у створенні страхових товариств, які б могли компенсувати втрати як сільгосптоваровиробникові, так і банку, у якому він узяв кредит.

В першу чергу необхідно внести єдині для всіх страхових товариств та підприємств, що страхують свої ризики, правила, виходячи з того, що державна підтримка товаровиробникам має здійснюватися на рівних умовах.

Необхідно включити в перелік сільгоспкультур, що підлягають страхуванню, всі інші (за винятком зелених), в тому числі й кормові та багаторічні насадження. Урожай повинен страхуватися на всій площі посіву. Доцільно розробити й затвердити єдину методику оцінки страхових випадків, визначення розміру збитку та суми страхової компенсації. Це дозволить, з одного боку, чітко регламентувати страхові взаємовідносини, запобігти виплаті економічно необумовлених страхових виплат, а з іншого боку, забезпечити ефективний страховий захист сільгосптоваровиробників.

Оскільки за один рік страхування його завдання не можуть бути виконані у зв'язку зі специфікою галузі, доцільно здійснювати страхування урожаю не менш ніж на 5 років. Відповідно умови страхівання мають залишатися стабільними.

Не менше уваги слід приділяти фінансово-кредитному забезпеченню сільського господарства України в цілому, яке, на жаль, не має належної економіко-правової бази. Кредитування здійснюється переважно під час посівної та жнив, що не сприяє подоланню кризового стану сільського господарства.

Між тим, як доводить світовий досвід, система кредитної підтримки аграрного сектора в розвинутих країнах має чітку цільову спрямованість і забезпечує доступність кредитних ресурсів для сільськогосподарських товаровиробників. Зокрема, фермерська кредитна система США на національному рівні являє собою мережу власників позикових установ і спеціалізованих сервісних організацій, яка забезпечує третину всіх кредитів. Основними фінансовими установами є 10 федеральних кредитних банків, які надають насамперед довгострокові позикові застави фермерам для купівлі землі, а також забезпечують повну кредитну лінію і пов'язане з цим фінансове обслуговування сільгоспкооперативів.

Говорячи про Україну, слід визнати, що в ній насамперед необхідно збільшити розміри кредитів, що надаються селу. Однак необхідно вказати, що кредитуванню сільгоспвиробни-

ків приділяють поки що недостатньо уваги. Кредити, що надаються, переважно – короткострокові. Між тим для оновлення технічної бази аграрного виробництва насамперед потрібні довгострокові вкладення.

В умовах нестачі у господарств власних коштів дуже важливе значення має надання їм кредитів. Слід визнати, що в останні роки в країні робляться деякі кроки щодо вирішення цього питання. Необхідно, щоб банкіри йшли назустріч агровиробникам і вимагали від них повернення кредиту не під час жнив, а у період надходження виручки від реалізації врожаю (щоб селяни не продавали зерно за безцінь). Коли кредит у банку беруть для придбання сільгостехніки, запчастин і устаткування, в цьому разі первинний внесок становитиме всього 20%, а заставою буде придбана техніка.

Запропоновані заходи щодо удосконалення механізму страхування урожаю та кредитування не потребують будь-яких додаткових затрат. Разом з тим необхідно приступати до розробки проекту цільової програми страхування урожаю сільгоспкультур з державною підтримкою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дем'яненко М. Кредитна політика держави щодо аграрного сектора економіки в ринкових умовах // Економіка України. – 2002.- №1.- С.51-59.
2. Миних М.В. Страхування як механізм надання гарантій підприємницькій діяльності та соціальному захисту населення.- К.: Знання України, 2004.-319с.